

l. duo Pio in prin. ff. de re iudi. Affli. & decif. 387. num. 1. vt scilicet quando per viam contentioſæ iuris, ſit non voluntariæ. Bal. & Xuares, quos allegat Parla. lib. 2. rerum quoti. lib. 2. cap. ſi. 10. pr. par. Et ideo cum dilatio appoſita reſtitutioni ſit per ſententias exequutoriales purificata, & liquidata, contra eum exequutio locum habet.

86 Et probat, quod in ſimili habetur in l. 1. ff. indicatum ſolui, vbi fideiuſſor de iudicato ſoluendo ſtatim cedit dies obligationis, quod reſ iudicata ſit, & condemnatio ſequuta, & virtute huius ſententiæ ſeu exequutorialium, per quas declaratur & liquidatur obligatio abſque nouo proceſſu, ſit exequutio contra fideiubentem, licet in ſententia expreſſe non contineatur, nam cum iſta obligatio facta apud acta, dicatur appendix ipſius iudicij, ita Odofred. in l. 2. C. de reſurſi rei iud. Guido de Suza. Guillel. de Cunis, & alij relati à Bal. in l. 2. §. in fideiuſſorem ff. qui ſuſſida cogant. Angel. Peru. in d. l. 1. exacte Roderi. Xuares in repetitione l. poſt rem. in declar. l. Reg. fol. 81. ſed pone quaſtionem quotidianam, vbi ex Bal. dicit in n. 10. quod iſta obligatio apponitur ad ſoliditatem ipſius iudicij, & ſic erit pars intrinſeca ipſius iudicij, ſecundum quod iſta ſententia non meretur de per ſe ſola exequutionem, ſed ſtipulatio iudicatum ſolui declarata per ſententiam, & ſic illa iuncta cum ſententia eſt, quæ exequutionem habet, quia tunc per ſententiam liquidatur, vt aduertit, & idem Bald. in l. 1. vbi etiam Angel. de Peruſio. quæ quidem omnia faciunt ad propoſitum noſtrum.

87 Deinde & hoc eſt poſitiſſimum fundamentum, nam litigium eſt ſuper hac re deposita & ſequeſtrata, quæ per ſententiam à iudice vincenti reddi iubetur, ad cuius mandatum debet reſtituere, ad l. penult. C. de poſit. ſi oleum ff. de dolo l. 2. tit. 9. p. 3. & ibi Gregor. & l. 5. tit. 3. p. 5. Albericus in dictionario. in verbo, ſequeſtratio. l. licet §. rei deposita ff. eodem. ſed aduerſus quemlibet etiam tertium, in quem reſ litigioſa peruenit, etiam non comprehenſum in ſententia directa exequutio ſit, l. 2. & l. ſi. C. de litigio. l. mater §. ſi. ff. de exceptione rei iudi. l. ſi ſuperatus §. 1. ff. de pignoriſ. & nos late infra 4 p. cap. 8. à n. 168. cum ſeqq. ergo aduerſus eum tanquam detentatorem rei ad preſente lite pendente exequutio recte procedet.

89 Cui conuenit, quod dicunt Bal. in l. ſi. ff. de bo. aucto. iudic. poſſid. Ab. in cap. 1. n. 1. de de poſito. Franciſcus Curtius in tract. de ſequeſtro queſt. 26. num. 81. volu. 4. vt ab iſtis depositariis quancumque iudici viſum fuerit, vel ad petitionem partis, vel ex officio rationem exigere poſſe, maxime ſi cauſa propter quam fuit factum ſequeſtrum, ceſſauerit;

quia eo ipſo quod remorio ſequeſtri per iudicem fiat, illis intimata, celeriter ſequeſtrum reſtituere tenentur, vt latius probat Eſcobar, de ratiocin. cap. 6. à num. 85. vbi ex Bald. Affli. & aliiſi firmat teneri ex illa intimatione, per quam in mora conſtituitur, ad intereſſe parti laſæ. & in terminis, quod aduerſus hunc ſequeſtrum exequutio locum habeat abſque nouo proceſſu, probat Hierony. de Monte in ſuis quaſt. q. 323. quem referens ſequitur Ariſminus Teparus 10. 1. tit. de ſequeſtris. fol. 33. colu. 2. circa medium.

91 Quod euidenter probatur, nam ſi obtinui contra te exequutoriales, vel habeo inſtrumentum guarantigij ad præſtandam rem vel pecuniam, poſſum directè exequi de poſitarium, apud quem rem vel pecuniam depoſuiſti, licet ipſe nihil mecum contraxerit, nec fuerit ad exequutoriales citatus, text. eſt in l. 2. Dico Pio §. ſi. ff. de re iudi. Parla. lib. 2. rerum quoti. c. ſi. §. 3. à num. 45. ergo à fortiori potero exequi de poſitarium, qui rem meam tenet, & nomine mei victuri factum eſt de poſitum; & quia tertio, cui ex obligatione aliquod commodum reſultat, exequutio competit aduerſus obligatum, ita ex aliis probat Parla. lib. 2. rerum quoti. cap. ſi. p. ... §. ... late Gratian. in diſceptat. foren. c. 49. à n. 1. & à num. 23. vſque ad ſi. & cap. 32. à prin. tomo 2. & nos alibi latius.

92 Et quia licet contra tutorem vel adminiſtratorem alicuius, aduerſus quem decretæ ſunt exequendæ exequutoriales, non poſſunt in adminiſtratores dirigi directè, tamen ſi penes adminiſtratores res ſit, in quem facienda eſt exequutio, & non exhibeat, poteſt omni iuris rigore compelli, etiam per capturam perſonæ vt exhibeat, ita ex pluribus probauimus infra lib. 4. cap. 8. de exceſſu de perſona ad perſonam, à n. 165. & ſuſſum.

94 Vnum, & quod ſolet à Doctores adnotari, non omittam, vt ſcilicet; de poſitarium quilibet, vel apud quem res ſequeſtratur, ſi à iudice compellatur de poſitum alteri reſtituere, quam ei, cui de iure tenebatur, vt poſſit, imò debeat iſte de poſitarium appellare ab hac iniuſta compulſione, ad hoc vt poſſit liberari. quod ita procedit, vt quando talis iuſſus eſſet notoriè iniuſtus, quia tunc non excuſaretur ab appellatione de poſitarium, quando vel eſt clarum mandatum iudicis compellentis reddere de poſitum alteri, eſſe iuſtum, à iurèque approbatum, vel ſaltem eſt hoc ſub dubio, quo ſtate pro iudice præſumendum; tunc & de poſitarium ab eò non appellauerit, liberabitur de poſitarium, parendo eius iuſſui, & obtemperando mandatum, iuxta text. in l. Imperatores ff. ad municip. non videtur §. qui in ſuſſa ff. de regul. iuris. l. liberorum.

in ſi.

in ſi. de ijs qui not. in ſu. quibus probatur ſoluentem iuſſu iudicis liberari. de quo articulo vide ad longum per Affli. decif. 150. num. 19. Didac. Perez in l. 1. tit. 10. lib. 3. ordi. quaſt. 15. colu. 1144. Faciunt quæ Ripa in c. ſi quando num. 17. de reſcript. & Gregor. Lopez in l. 5. tit. 15. p. 7. Oroſius in l. vt vim num. 16. colu. 2. ff. de iuſtitia & iure, Paul. de Caſtro in l. 2. ff. de iudicij. Hippolyt. in pract. crim. §. nunc vitandum num. 41. exactius de hoc articulo per Azeued. in l. 13. tit. 9. lib. recopi. à num. 17. & ſeqq. & vltra eos id, loquendo in de poſitarium iudiciali, ſeu ſequeſtro, dicunt ex Bart. in l. mulier ff. de legè commiſſa. & Guid. Pap. q. 340. & Franciſcus Curtius de ſequeſtris q. 16. Auenda. in dictionario. verbo. ſuerça. de qua quaſt. vide late 4 p. c. 7. à n. 151. cum ſeqq.

95 Debitori autem cui iudex iubet ſoluere debitum in iuſtum legitimæ perſonæ, quia cum tunc minimè liberetur, & tot hic ſit præiudicij iuſſus & irreparabilis, appellationem ab eo omnes permittit, vt videre eſt ex his, quæ late in vnum congeſſit Gregor. Lopez in l. 4. tit. 14. p. 5. glo. 4. & vltra Azeued. & Didacum Perez ſupra Gutierrez pract. q. lib. 1. q. 113. & per Parla. lib. 2. rerum quoti. c. ſi. 5. p. §. 17. à n. 7. quando autè ad appellandum ipſe debitor coactus neceſſariò teneatur, vt ſe liberet, eoſdem Doctores lege, & quod ab hoc compulſione, puta: quando iudex iubet debitori ſoluere debitum minori ſine curatore, tanquam legitimo grauamine liceat appellare, probat l. ait prator §. permittitur, ibi, niſi forte quaſi aduerſus iniuriam appellandum quis ei putet, & c. ff. de mino. circa quam vide late per DD. citatos & præcipue Greg. Lop. in d. gl. 4. & de hoc articulo latius dixi, poſt plurimos 4 p. c. 7. ad n. 151. cum ſeqq.

CAPVT XVII.

A iudice, cui à ſuperiore appellationis ſemel cauſa (etiam tacitè) remiſſa eſt, ad vltiora procedente in cauſa principali, appellationi emiſſæ, vis an fiat haud deferendo. vbi an hodie ſtante Tridentini decreto, attribuent primam inſtantiam ordinariis; ſuperior an valeat articulum committere cum clauſula (vnà cum toto negotio principali) (quam & quas) & ſimilibus.

SVMARIUM.

Cauſa in prima inſtantia in aliquibus caſibus in reſt. communi Metropolitani & Nuncijs eſt permiſſa. n. 1.

Salgado de protect. Reg. Tom. I.

Cauſe omnes in prima inſtantia ſunt tractandæ coram ordinariis, nec ſuperiores poſſunt adiri, niſi per legitimam appellationem, ex Trident. num. 2.

Cauſa vbi in prima inſtantia auocatur ab ordinario, caſus violentiæ eſt legitimus. n. 3.

Iurisdictionis defectus inſanabilis, præſtat cauſam appellandi. n. 4.

Cauſa in prima inſtantia quando per ſuperiorem tractatur, violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu. n. 5.

Iudicem ordinarium Eccleſiaſticum ex quibus rationibus dici. n. 6.

Superior ad quem declarans bene appellatum, & reuocato grauamine an poſſit cauſam in prima inſtantia retinere, vel remittere ordinario. num. 7.

Grauamine iuſtificato per ſuperiorem inuenio poteſt cauſam retinere, aliter autem remittit inferiori. n. 8.

Cauſa non deuoluta vel malè appellata ſtatim redit ad primum iudicem. n. 9.

Delegatus ſuper grauamine incidente in prima inſtantia tantum, an poſſit ſe intromittere in negotio principali, quomodolibet grauamen declaret. n. 10.

Appellatio limitata ab vno articulo ſeparato, non deuoluit totam cauſam. n. 11.

Delegatus quando poſſit de cauſa principali ſe intromittere. n. 12.

Reſcriptum interpretatur ſecundum ius. n. 13.

De cauſa principali poteſt ſuperior cognoscere, ſi à grauamine legitime appellatum reperiatur. num. 14.

Cauſe grauaminis appellatio quando committitur cum clauſula (vnà cum toto negotio) quam & quas, & c. operatur in diſtinctè principalis negotij retentionem. n. 15.

Cauſa principalis quando committi videtur a què principaliter cum cauſa grauaminis, poteſt de ea cognoscere delegatus quomodolibet, ſecus ſi acceſſoriè. n. 16.

A remiſſione negotij principalis facta per ſuperiorem inferiori appellatio non ſuſpedit, quominus interim inferior queat valide procedere. num. 17.

Etiam ſi iudex inferior fuiſſet inhibitus, quia per remiſſionem totum amouetur impedimentum. num. 18.

Cauſa ſtatim redit ad inferiorem, vbi ſuperior declarat, non eſſe deuolutam, vel malè appellatum. n. 19.

Et tunc virtus inhibitionis etiam expirat, ibidem. Remiſſio tacitè facta idem operatur quod expreſſa. n. 20.

Etiam ſi adſit inhibitiò. n. 21.

Et etiam ſi adſit deſertio. n. 22.

Remiſſio expreſſa non eſt neceſſaria, quando iudex à quo non detulit appellationem. n. 23. & ſeqq.

S s Inhibitiò

- Inhibitio accessoria, & ex causa appellationis tollitur sublata appellatione. n. 24.*
Ab sine remissione expressa inferior non potest procedere in causa, si appellationi detulerat. num. 25.
Processus iudicis à quo pendente appellatione à remissione tacita vel expressa pendet à futuro euentu. n. 26.
Ab inhibitionis moderatione per quam remittitur causa alteri iudici, appellatio non admittitur. num. 27.
Inhibitione expedita per superiorem cognoscendum de appellatione à tacita, vel expressa remissione cause, inferior non potest interim valide procedere. n. 28.
Trident. sess. 24. de reform. c. 20. concedens in prima instantia cognitionem superiori ob negligentiam ordinarij ipsa prius requisito, declaratur. n. 29.
Monitio trina an unica sufficiat ut negligentia inferioris arguatur. n. 30.
A tarditate & negligentia iudicis in administranda iustitia appellationi esse deferendum. num. 31.
Negligentia & tarditas grauen post appellationem an inferior possit reuocare. n. 32.
Causa in prima instantia etiam per Sedem Apostolicam committitur ordinario. n. 33.
Causa in prima instantia in beneficijs reseruatris tractatur in Romana Curia. n. 34.
Causa in prima instantia an possit per Superiorem agi, si per iudicem seu partium cauillationes, aut qualitates cause stetit, quominus intra terminum Concilij terminetur. n. 35.
Clausula (quam & quas) eiusdem nature & efficacie est, cuius clausula (vna cum toto negotio, &c.) & qui de his clausulis sint videndi. num. 36.
Et idem est de clausula (cum omnibus suis incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis) de cuius materia qui videndi. num. 37.

CVM Legatis, Nuntiis, Metropolitanis, & alijs superioribus iudicibus à iure sit communi in prima instantia multoties cognitio permilla, eorumque (ordinarijs omisiss) pariter sit subditis inhibitio concessa, siue per viam appellationis, siue querelæ, auocationisve, vt notatur communiter per glossam & Doctores in cap. 1. ex toto tit. de off. legati. in decretali. & in 6. exadè etiam per Doctorem Sahagum in explicatione horum titularum & offic. legati à princ. vbi multa fert, Cou. in pract. q. 9. à princ.

Sed hæc ita receptissima fuere vsque ad nouissimum sacri Concilij Tridentini decretum, in quo sess. 24. de reform. c. 20. interdictum est omnibus superioribus, etiã Nun-

tijs Apostolicis, Metropolitanis, Legatisque de latere, quaslibet causas in prima instantia audire, sed in ea earum cognitio, & examinatio ad ordinarios locorum pertineat omnimodo, itaque omnes causas Ecclesiasticas ad forum Ecclesiasticum quomodocunque spectantes, etiam beneficia experientias esse in prima instantia coram iudicibus ordinarijs, terminandasque esse infra biennium connumerandum à die motæ litis: nec superiores iudices posse de eis cognoscere ante appellationem à diffinitiuâ, vel interloquutoria habente vim diffinitiuâ, vel continente grauen per diffinitiuam irreparabile, etiam ex mandato Apostolico, nisi vrgenti & rationabili causa tale mandatum manu propria Romani Pontificis fuerit subscriptum, vel causa fuerit de eis, quæ secundum Canonicas sanctiones sunt tractandæ apud Sedem Apostolicam, de quibus habetur in c. nec licuit 17. d. & in c. maiores, in prin. de baptismo, nec etiam Legatos de latere Nuntios & alios quoscumque iudices quacunque facultate fulgentes posse in prædictis causis, quantumcunque grauisissimis in prima instantia præcipere, impedire, seu turbare, iurisdictionem ordinariorum, nisi prius fuerit requisitus ordinarius & negligens, vt & latius in eodem Tridentini decreto continetur.

Cuius in id rectè meminit Doctor Sahagum vbi proximo loco sub n. 14. Gondizaluis de Paz in praxi tomo 2. praludo. 11. vbi mirificè ad violentiam applicat, vt scilicet, si secus factum fuerit, & aliquis coram alio iudice non suo, hoc est, ordinario, præterquam in prædictis casibus exceptis & permissis appellari poterit, & inuocare protectionem Regiam, & auxilium violentiæ eo, quod violatur Concilij Tridentini decretum, hocque auxilium minime huic oppresso denegandum est in supremis tribunalibus, cum isthæc appellatio sit licita omnibus suis partibus constans; nam actus iudicis sine iurisdictione nulli sunt, quia nulla maior nullitas, nullus magis insanabilis defectus, quàm iurisdictionis. Feli. in c. ea quæ col. 2. de re iudic. Alexand. cons. 77. n. 8 lib. 2. Antonius Corsetus in singulari verbo statutum, incipit. statuto cauetur. Bal. in l. generaliter colum. 1. C. de Episcop. & cleric. Roma. consil. 42. & consil. 115. Paul. Castren. consil. 99. lib. 2. Hippoly. in singulari. 10. & in l. ult. num. 49. ff. de iurisd. omnium iudic. Ludouic. Gomez in tract. vtriusque signature n. 75. Decius consil. 3. num. 6. Parisius consil. 45. num. 28. lib. 1. Couarr. in pract. quest. cap. 25. num. 4. Vantius de null. sit. de nulli. ex defectu iuris à princ. sed actus nullus quantumcunque alijs priuilegiatus, executionem non meretur, l. 4.

L. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. ergo cum superiores in prima instantia careant penitus iurisdictione, vim facient manifestam, aliquod decretum huic contrarium executioni mittentes, & ita possent hoc casu tertium genus violentiæ concedi, scilicet, reponendo lo becho, & remittendo la causa a qui en della deba y pueda cognoscer, &c. non vim faciet, aliter autem vim adesse, deferat, & reponat.

6 Proprium iudicem ordinarium alicuius illum dici, vel ratione originis, domicilij vel beneficii, vt in cap. fin. de foro compet. vel ratione contractus, si ibi inueniatur, vt in cap. dilecti eodem tit. & in cap. Romana §. contrahentes de foro compet. in 6. vel ratione delicti, vt in c. cum sit generale, de foro compet. in decretal. vel ratione rei scitæ, quæ petitur, vt in c. sanè, eodem. quibus modis plures quis habere potest iudices ordinarios, sed coram vno tantum conueniendus reus est, quem actor ex eis elegerit, & qui præuenerit iudex per citationem, ordinarius erit in causa, vt in cap. propositi, de foro compet. vbi latè notant Doctores.

7 Circa quæ multoties dubitatum vidi, minus tamen digestum, an hodie stante dicto Tridentini decreto, superior ad quem, de aliquo grauamine incideti super causa principali appellatum est, & cognito de causa inuenit bene appellatum, & iniuste grauatum; an possit causam principalem retinere, & auocare antea quàm prima instantia coram ordinario finiatur, seu terminetur, sed ei omnino terminato grauaminis articulo, teneatur remittere. In quo affirmatiuè respondeo nam Tridentini decretum circa hoc nihil statuit, sed omisit illud iuris cõmunis dispositioni, illud reseruans illæsum, ita declarauit S. Congregatio Concilij super d. cap. 20. sub die 4. Augusti 1588. in hæc: quod quando fuit appellatum à diffinitiuæ vim habente, cuius grauen per appellationem à diffinitiuâ reparari nequeat, & grauen fuerit iustificatum, tunc Cõcilium non disponere, an causa principalis remittenda sit ordinario, sed remanere in dispositione iuris communis. & iterum super illis verbis Concilij, (& cuius grauen per appellationem, &c.) ita decreuit: in iustificato coram Metropolitanano, nihil innouare Concil. Tridentinum.)

8 Illud autem iure communi inductum est, vt iudex ordinarius aditus per appellationem ab interloquutoria possit iustificata appellatione, causam principalem retinere, si autem iniustè declarauerit, negotium principale ad inferiorem à quo redit, ita probat text. in cap. vt debitus honor. de appellat. c. exhibitæ de iudicis. & notatur in c. 1. de foro compet. in 6. & c. cum appellationibus frivolis de appellat. Salgado de protect. Reg. Tom. I.

lib. 6. Couarr. post alios in pract. quest. c. 9. n. 1. & 5. conclusione. & hoc etiam, obiter tamen, citato Couar. tetigit circa appellationem ab interloquutoria in curatis beneficijs Hieron. Gonzal. in regul. 8. de men. gl. 6. n. 1. & tunc quando vel non deuolutum, vel malè appellatū, statim causam redire ad primum iudicem, affirmant Specul. in tit. de exeq. sentent. §. 1. num. 11. vbi Ioan. Andr. Abb. in cap. pastora. §. præterea n. 7. de off. delegati. Peapof. in d. c. vt debitus n. 10. Petrus Surd. decis. 175. num. 3. Lancelo. de attentat. 2. p. c. 12. limit. 2. sub num. 28. & limit. 29. n. 1. Rora decis. 1. alias 138. si appelleretur de off. delega. in nouiss. Efcacia de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 9. Marquessa. tract. de commissio. 2. p. c. 1. n. 40. Cinius in l. per hanc quest. 7. sub num. 11. C. de tempor. & repar. appell. Bart. in Lintra vtilem in princ. ff. de minori. & in l. 4. quest. 6. num. 10. ff. de appellat. Franch. in cap. accepta. 33. sub num. 1. de appellat. Decius in cap. vt debitus num. 7. 18. & 19. de appell. Guido Papæ tractatu de appellat. concl. 9. num. 7. fol. 57. Efcacia vbi proximè memb. 3. num. 19. fol. 518. ex ea ratione, quia causa in prima instantia debet terminari coram iudice à quo.

Quid autem in delegatis ab eis sit dicendum, ad Reuerendissimum Nuntium solet recurri per appellationem à grauamine, cuius cognitionem alteri ipse delegat, qui quidem delegatus multoties se intromittit in examinatione causæ principalis, à quo appellatur, & pro delatione abnegata, suprema tribunalia adhibentur per viam violentiæ, & actus alijs inappellabiles arguunt aduocati ex iurisdictionis defectu, instantes hoc capite appellationem saltem fuisse licitam, & vim esse manifestam. Pro cuius claritate liberè distinetè procedere, vt aut grauen tantum, à quo fuit appellatum, delegatum est, & tunc siue iustum, siue iniustum declarauerit, ad inferiorem causæ principalis cognitio redit, vt per d. cap. vt debitus. & d. examinata, hanc firmavit post alios resolutionem Philip. Franch. in d. c. vt debitus num. 40. super gloss. penult. quæ illud innuit, iudicem, ad quem fuerit ab interloquutoria appellatum, teneri, eandem causam remittere ad iudicem à quo, vbi appellatio apparet iniusta, erit remissio huiusmodi omnino necessitaria, si inferior iudex appellationi detulerit, c. cum appellat. frivolis de appellat. lib. 6. explicant Doctores maxime Philip. Franch. in d. c. vt debitus n. 42. sequutus gl. ibi, quæ idem docet. hanc conclusionem firmat etiam doctissimus præsul Couarr. in pract. d. cap. 9. sub n. 5. vers. 1. conclusio.

At causa solet vnà cum toto negotio principali committi, in quo suppono, quod cum

appellatio interposita deuoluit illum solum articulum, super quo fuit interposita, ac ideo quando fuit appellatum ab vno articulo separato, iurisdicatio primi iudicis non suspenditur in tota causa, ita determinauit Rota *decis. 436 nota actio. in antiq. & Belg. decis. 2. de causa poss. & propriet.* Decius in *c. bone n. 19. de appellat.* Doctores communiter in *c. super eo. el. primero de appellat.* Sebast. Vantius de *nullis sententiarum ex defectu iuris ordin. n. 87.* Parisius *conf. 66 n. 8. volum. 1.* quia appellatio ad vnum articulum limitata, limitatum pariter effectum, & probatur in *l. appellantis in princ. & ibi Bart. ff. de appellat.* nisi modo, & forma superius dicta, quando legitima declaratur appellatio.

12 Et ideo iudex superior appellationem ab interloquutoria delegans, cum vult hęc preuenire, committit examinationem grauaminis, vnā cum toto negotio principali, quod & recte & iure procedit, quia hic delegatus non potest de causa principali cognoscere, si appellatio minimē iustificetur, & iniusta delegatur, quia tunc, ea scilicet, iustificata bene in ea valebit se intromittere, quia cum iudex appellationis ita demum cognoscit de ipsa, quando bene fuisse appellatum, apparet ex supra dictis, & cum rescriptum & com-

13 missio debeat intelligi, & interpretari secundum ius commune, ad illudque referri, *c. causam que de rescriptis.* Decius in *cap. vt debitus n. 18. & 19. not. 7. de appell.* Veltius in *praxi lib. 3. c. 9. sub n. 11.* qui in terminis hanc clausulam interpretantur. Romanus *conf. 392. in 2. dubio.* Itaque citandi. hęc ita in ea tacite

14 inest subintellecta dictio & interpretatio, vt possit de principali causa cognosci, si iuste & legitime fuisse appellatum, ita probant Felius in *d. c. causam que de rescriptis. n. 6. col. 7. in princ. vers. & dicit Rota.* Præposit. in *c. vt debitus n. 9.* Decius *num. 6. de appellat.* Berol. *familiaribus quest. 120 n. 8.* Romanus in *d. conf. 397. dubio 2.* Carol. Ruinus *conf. 114.* Rota *decis. 237. ordinauerunt in nouis.* Staphilius de *litteris gratiæ & iusti. fol. 271.* Bellamera *decis. 419. si Auditori, & decis. sequenti.* Couarr. in *pract. q. 19. sub n. 5. vers. 2. conclusio.* (vbi reprobatur Franchum contrarium tenentem) idem etiam tenet Vantius de *nullis sentent. ex defectu iuris ordin. n. 65.* Put. *decis. 278. lib. 2.* Petrus Surd. *decis. 175. per totam, dicens sub n. 8. vt rescripta interpretantur secundum ordinem iuris.* Alex. *conf. 98. vol. 5.* Burfatus *consil. 234 n. 31.* Rota *decis. 237.* & quia potestas delegati regulatur à iurisdictione & potestate delegantis, Nos latè diximus infra 4. p. c. 4. per totum.

15 Hęc tamen conclusio fallit, quando fit commissio in Romana curia cum prædicta clausula (vnā cum toto negotio principali)

vel cum clausula (quam & quas) (de qua statim) quia tunc indistincte operatur retentionem causæ in eadem Curia, non tamen fit eius remissio ad iudicem à quo. Marquessa de *commissio. 1. p. de commissione appell. ab interlo. c. 22. n. 22. fol. 247. & p. 2. de commissio. san. nullitat. c. 1. n. 40. in fin. & seqq. fol. 335.* Escacia de *appellat. q. 17. limit. 47. membro 3. n. 31. fol. 319.*

Quando autem Princeps causam huiusmodi committit, & ex eius commissionibus, verbisque apparet de Principis voluntate, causam grauaminis & principalem causam voluisset committere, quia tunc etiam si iniuste fuisse appellatum, beneque iudicatum, poterit delegatus de negotio principali cognoscere, quando, scilicet, causa principalis videatur commissa æquè principaliter, non accessorie, & modo, quo de iure accedebat causæ appellationis, & eius cognitioni, iuxta *l. 1. & 2. ff. de pecul. lega. & ex his quæ Bart. not. in l. Titia §. nihil. ff. de legatis 1. & optimè explicat Ruinus consil. 114. lib. 4. col. 2.* Couarr. *d. c. 9. sub n. 5. in 3. & 4. conclusio.* idem Sebast. Vantius de *nullis ex defectu iuris ordin. d. n. 65.* Quintilia Mandos. in *praxi commissionum forma. 17. vers. vna cum toto negotio.* Crotus *conf. 27. per totum.* Surd. *d. decis. 175. sub n. 8.* cuius redde exemplum, scilicet: quando Principis rescriptum nõ committit causam principalem accessorie vnā cum toto negotio principali, & c. sed æquè principaliter, puta: cognoscas de causa appellationis à grauamine, & de toto negotio, & causa principali; vt declarant Doctores ipsi, præsertim Couarr. apud quem & Surdum alia rei huic attingentia, & circa auocationis materiam videte poteris latè.

Hinc facilius cognoscitur quæstio du- 17
biūmque nostrum principale, an iudex superior, quia malè appellatum vidit in articulo, illum remittit, nunquid iudex inferior possit non obstante appellatione à remissione huiusmodi, vel ab eo procedente interposita ad vltiora in negotio procedere, absque reatu violentiæ, & attentati. In quo breuiter affirmatiuè resoluendum esse, arbitrator. siquidem appellatione pendente à remissione causæ facta per iudicem ad quem, iudici à quo fuerat appellatum à grauamine, potest iudex à quo procedere ad vltiora: sententiam ferendo, quæ & eius processus valida reputantur, nec aliquod ex eis tanquam attentatum venit reuocandum, vt notabilis est *decis. Rotæ 1. aliàs 138.* si appellatur de off. delegati in *nois.* postquam id ipsum notat Nicol. de Milis in *suo repertorio, verbo, iudex à quo appellatum est. fol. 125.* & melius multo hoc probat *decis. Rotæ 65. aliàs 461.* incipit *si appelletur de appellatione. in antiq.* idem etiam probat Lancelo. Robert.

de

de *atten. 2. p. c. 12. limi. 26. num. 1.* Marquessa *tracta. de commissio. 1. p. cap. 22. n. 31.* post Abb. in *c. cum tua de ordi. cognit.*

18 Quæ doctrina in tantum vera est, vt pariter procedat, etiam quando hic iudex inferior fuisse à superiori illius interloquutorie appellationis virtute inhibitus, nam adhuc facta sibi remissione per iudicem illi inhibentem, quia per remissionem censetur simul inhibito, & omne impedimentum sublatum, vt ex eisdem duabus decisionibus Rotæ tenet idem Lancelo. *suprà. 2. p. c. 20. limi. 2. num. 15.* Mandos. in *tract. de inhibitionibus quest. 36.*

19 Et facit, quia vbi iudex appellationis declarat appellationem non deuoluere, vel malè appellatum, statim causa redit ad primum iudicem, vt voluit Speculator in *tit. de executione sententiæ §. 1. num. 11.* & ibi Ioan. And. Ab. in *cap. pastoralis §. præterea num. 7. de off. delegati.* Præposit. in *c. vt debitus num. 10. de appellat.* Petrus Surd. *decis. 175. num. 3.* qui ex Præposito *num. 9.* dicit hoc ita procedere, etiam si prius appellationis iudex inhibuisset, quia virtus inhibitionis expirat, sequendo illa declaratione, tenent etiam alij statim citandi.

20 Et ex horum vltimo loco relatorum Doctorum præfatam doctrinam potest extendere, & ampliare, vt non solum habeat locum in huiusmodi remissione expressè, & verbaliter facta, simul cum declaratione appellationis illicitæ: sed etiam in tacita remissione, nam quando secundum terminos *d. c. vt debitus honor* (est inuenta & declarata appellatio legitima) debuisset ad inferiorem remitti, vt dixi superius, nam etiam tunc potest non obstantibus inhibitione, & appellatione in causa ad vltiora inferior procedere, vt vltra modò citatos authores ita notabiliter habetur per Rotam *decis. 3. aliàs 11. fuit dubitatum, in additione vers. sed ijs oriur subdubitat. de appella. in nouis.* Vltra quos expressè hanc declarationem, & ampliatiorem adducit Lancelo. de *attenta. 2. p. cap. 20. de attenta. post inhibi. limi. 3. num. 3.* quæ declaratio, & extensio eo vique procedit, vt locum habeat, quando appellatio fuisse deserta, quia etiam tunc negotium deuoluit ad primum iudicem, vt inquit Bal. in *l. eos n. 7. c. de appella. Berol. in questio. famili. 120. num. 5.* Petrus Surdus *d. decis. 175. num. 4.* & ipse iterum in *conf. 139. num. 11.* & hoc modo sunt intelligendæ doctrinæ & Doctores asseuerantes, vt inferior non possit se intromittere de negotio, postquam superior in eo manum imposuit.

21 Quoniam eo ipso quòd iudex à quo non detulit appellationi, sufficit, quòd dumtaxat Salgado de *protect. Reg. Tom. 1.*

22 Quoniam eo ipso quòd iudex à quo non detulit appellationi, sufficit, quòd dumtaxat Salgado de *protect. Reg. Tom. 1.*

declaretur malè appellatum, ad hoc vt possit procedere, quia expressa remissio non est necessaria, vt tenet Cardina. Alex. in *c. vt debitus honor num. 28. vers. gl. in verbo, alioquin.* & ibi Franch. *n. 47.* additio ad Rotam *decis. 3. versus si. de appella. in nouis.* Imò isto casu iudex à quo poterit sine alia remissione procedere, etiam si fuisse vigore appellationis inhibitus, quia inhibicio erat accessoria appellationi, cuius sequitur naturam, qua deficiente corrumpitur merito inhibicio, & sic rectè poterit procedere, nõ moderata inhibitione, tenent vltra Doctores citatos Franch. Card. Alex. in *additio. ad Rotam, vbi proximè.* tenet etiam Escacia de *appella. q. 17. limit. 47. memb. 3. sub num. 34.* vbi quòd multo magis dicitur reuocata inhibicio, si causæ expressè fiat remissio, Rota *decis. 1. aliàs 138. si appelletur, in si. de off. delega. in nouis.* & *decis. 65. aliàs 411. si appelletur. versus si. de appella. in nouis.* qui omnes contrarium asserunt, vbi iudex à quo appellatiõ detulit, quia tunc non potest procedere, etiam si malè appellatum pronuntiat, nisi expressè causam iterum sibi remittatur.

Et ad intelligentiam prædictorum obiter 26
aduerte, quòd iudex à quo potest validè in causa procedere, pendente appellatione, ab interloquutoria, etsi iterum sibi vel tacite vel expressè remittatur, & iterum à remissione appelletur, interim per eum gesta valent, non obstante appellatione à remissione tacita, vel expressa, pendet tamen validitas à futuro euentu, quia si tandem grauatus obtinuit bene appellatum, per vltimum appellationis iudicem reuocabitur totus processus primi iudicis, factus post appellationem, latè explicant distinguendo inter causas connexas & separatas, Philip. Franch. in *c. super eo. n. 8. & sub n. 9. de appella. Lancelo. de atten. 2. p. cap. 12. limi. 2. sub 28. & limit. 29. n. 1.* latè etiam Escacia, de *appella. quest. 17. limi. 47. memb. 2. à num. 9. cum seqq.* quod corroboratur ex eo, quòd dicit Marquessa. *tract. de commissio. 1. p. cap. 22. num. 31. fol. 248.* post Abb. & Doctores, in *c. cum in tua, de ord. cognit. & regulam Cancelo. 44.* Lancelo. de *atten. 2. p. c. 20. limi. 2. in princ.* Rota *decis. 1. de off. delega. in nouis.* dicentes, quòd appellatio non datur à 27
moderatione inhibitionis, per quam moderationem alteri iudici causa remittitur, licet contrarium videatur tenere Capicius *decis. 144. num. 6.* Rota *decis. 46. de appella. in nouis,* quos reprobatur Marquess. *vbi proximè.*

Isthec nostra resolutio limitatur, vt minimè procedat, quando tertius iudex, hoc est, ille, qui adeptus est super cognitione appellationis interpositæ ab hac tacita vel expressa remissione, & reuocatione inhibitionis, 28

nis, nam si hic tertius iudex inhibuisset primo inferiori postmodum nullatenus poterit procedere in causa, sed in ea superferere virtute huius vltimæ & nouæ inhibitionis, cuius processus & sententia nullatenus valerent, sed visio attentatorum subiicerentur, vt per Rotam decis. 1. aliis 138. si appellatur de off. delegati in nouiss. & decis. 65. aliis 461. de appella. in nouiss. Tenet Lancelo. pluribus locis sui tractatus de attentat. 2. p. c. 12. limi. 20. num. 2. ad si. & iterum eadem 2. p. c. 20. de attentatis post inhibitionem limi. 2. ampliatioe 4. num. 17. & limitatione 3. num. 5. Sequuntur Escacia vbi proximè sub num. 111. & n. 27. & quest. 17. limi. 47. membro 2.

19 Et vltimo loco pro declaratione præfati Concilij Tridentini. d. sess. 24. de reformatio. cap. 20. vbi principalem sententiam, & dispositionem, scilicet vt nullus superior de prima instantia cognoscat referuata ordinario: limitat in vers. nisi Episcopo, ibi, nisi Episcopo proprius requisito, eoque negligente procedat, &c. quibus verbis datur facultas superioribus, vt ob negligentiam, & tarditatem administrandæ iustitiæ, causas in prima instantia terminandi Episcopo requisito, aduertendum est, circa istam requisitionem vt Ioan. Andr. in c. dilecto de appella. videtur velle, hanc monitionem trinam esse debere, dum dicit quod si iudex tertio monitus non pronunciat super exceptionibus, aut non procedit in causa, causa fortè vendandi excipientem superferet, posse ab hoc grauiamine licitè appellari, quod videtur etiam probari in cap. 1. de supplenda neglig. Prelato. cum quo etiam residet Panor. in cap. ex p. 2. de appellatio.

Sed contrarium, imò vt vnica monitio, seu requisitio sufficiat, & trina procedat ad maiorem cautelam, & ex superabundanti, videtur verius, namque semel iudicem requirere sufficit, l. Titia Scio, §. vsuras. & ibi etiam Bart. ff. de legat. 2. & in l. mora ff. de vsuris, & hanc etiam opinionem sequitur contra intentionem tacitè inductam à Ioanne Andrea, affirmat Philip. Franc. in d. cap. ex parte cl. 2. de appella. post prin. vers. quid autem si iudex, tamen ad maiorem cautelam, & vt magis indubitanter appareat de negligentia iudicis; securius erit, & commodius trina aduersus cum monitione, & requisitione vti, de quo articulo & sequenti exactius videre poteris infra lib. 3. c. de arbitra. 13. vers. quibus conuenit, &c. à num. 69.

31 Ex his nec inutile erit, scire; an ab huiusmodi tarditate, & negligentia iudicis in non administrando parti iustitiam appellationi emissæ non deferens violentiam adesse dicitur. In quo affirmatiuè respondeo, scilicet,

vim esse, & appellationi deferendum, vt per glo. in c. 2. de appella. ad fin. in 6. & in c. ad aures de simonia. Philip. Franc. in c. ex parte cl. 2. de appella. supra citato loco l. fin. §. illud C. de temporibus appella. & ibi Bal. facit c. nullus de iure patro. Innocent. in cap. ex conuisione in princ. de restitutione spol. & sequitur B. in l. quamuis colu. penult. ff. de damno infecto, & in auct. vt differentes iudices per totum. & facit Concil. Trident. supra, apud quos etiam videre poteris, an postquam sic ob iudicis tarditatem & negligentiam grauatius superiorum adhibuit, an inferior possit huiusmodi grauamen reponere, & reuocare resoluentes negatiuè, ex quo iam alteri causa commissa est. vide Franch. loco relato ad finem. & quod à iudice negligente seu negante iustitiæ administrationem, vel causam diffinire, licita sit appellatio, probat glo. in c. 1. de consensibus lib. 6. Bart. in l. 1. n. 7. ff. de iurisdict. omni. iudi. Menoch. de arbi. iudicium lib. 1. quest. 70. à num. 15. plurimos Doctores de hac re tractantes congregatos supra hac 2. p. c. 1. à nu. 195. cum seqq.

Vnū non omittā, vt scilicet illius decreti Tridentini dispositio, licet habeat locū etiam in causis delegatis ab Apostolica sede, nam in prima instantia ordinario venit commissa, vt constat ex declaratione Cardinalium super verbis (causæ omnes, &c.) ibi, Causæ omnes ad forum ecclesiasticum pertinentes, & beneficialibus in prima instantia nunquam per signaturam iustitiæ, aliis committuntur, &c.) tamen Concilium limitatur in beneficiis referuatis sedi Apostolicæ, nam virtute breuium Cameralium citantur possessores beneficiorum, vt etiam in prima instantia compareant Romæ circa causam tractandam, expressè declarauit eadem Cardinalium congregatio super eodem cap. 20. Concil. Trid. in sequentia verba: Item prouisi per sedem Apostolicam de beneficiis referuatis possunt virtute breuium in fauorem literarum seu nomine Cameræ Apostolicæ, ad accipiendam possessionem & auditore eiusdem Cameræ directarum, citare, & ad iudicium coram eodem auditore Cameræ vocare possessores talium beneficiorum occupantes, & detinentes, ac si coram ordinario super possessorio tantum cause ventilarètur, & cum sententia super eodem possessorio prolata fuerit, potest pars aduersa causam in Curia committere, &c.) de quo etiam nos dicemus infra 5. p. tomo 3. prope diem edendo. & alias limitationes ad dictum Concilium videre poteris ex eadem declaratione.

Vnam tamen Cardin. declarationem, & illam, quæ ibi apponitur super illis verbis (infra

CAPVT XVIII.

A referuatione, quam facit iudex, declinatoriæ, seu alterius articuli incidentis, seu emergentis in causa; ad litis discursum, siue diffinitiuam; appellationi interpositæ an, & quando ipse deferre teneatur. vbi etiam obiter, quid ab inordinato processu.

S V M M A R I V M.

Referuationis articuli decretum an recipiat appellationem. n. 1.

Et quid si non est additum, quod ex diffinitiuâ resultabit articuli referuati expeditio, an admittatur supplicatio. n. 2.

Exceptiones quæ statim post oppositionem requirunt examen, & cognitionem, quæ sint. n. 3.

Exceptiones seu articuli prauidiciales quales sunt. n. 4.

Prauidiciales articuli prius examinandi, ita vt in causa principali sit interim conquiescendum. n. 5.

Prauidiciales exceptiones ad seipsas, vel respectiuè ad alias quales dicantur, remissiuè. n. 6.

A referuatione articuli anteriorem cognitionem requirentis, an ad finem litis, seu diffinitiuam, appellationi vt licita deferendum. n. 7.

Referuatio exceptionis rei indicatæ ad diffinitiuam est nulla. n. 8.

Referuatio ad finem litis exceptionis, transactionis, aut iuramenti, est nulla. n. 9.

Referuare ad litis discursum non potest iudex exceptionem declinatoriæ. n. 10.

Referuare potest iudex prescriptionis exceptionem ad causam discursum. n. 11.

Referuari quæ possunt exceptiones, & quæ non, remissiuè. n. 12.

Referuari non possunt exceptiones declinatoriæ, & ex quibus ordo iudicij peruerteretur. n. 13.

Articuli referuatio peruerterent ordinem iuris, præbet causam appellandi. n. 14.

Exceptio declinatoriæ prius discutenda, & à processu ad vltiora licet appellare. n. 15.

Exceptio declinatoriæ an expressam exigat pronuntiationem, vel tacita sufficiat. n. 16.

Super exceptione declinatoriæ an expressè teneatur pronuntiare delegatus ita vt per processum ad vltiora non sufficiat. n. 17.

Super exceptione surrectionis potest delegatus expressè & tacitè per processum ad vltiora pronuntiare. n. 18.

Exceptio incompetentiæ recipit appellationem, ita vt si ab interlocutoria non appelletur, transit in rem iudicatam. n. 19.

(infra biennium, &c.) afferam, in sequentia: An hoc cap. quo cauetur, eas à locorum ordinariis esse intra biennium terminandas, alioquin post id spatium liberum esse partibus, vel alteri illarum iudices superiores adire; habeat locum, si non steterit per iudicem, quo minus infra dictū tempus causam diffiniat, sed vel ob qualitatem causæ, vel partium cauillationes? Congregatio censuit, si per iudicem non steterit, partes alios superiores adire non posse. facit c. venerabili. de iudicis. vbi Abb. & alij l. properandum §. sin auzem. & §. de illo C. de iudicis. Et hæc tunc de declaratione, quam digito ligatam habe.

36 Vltimò est aduertendum, quod omnia, quæ diximus de clausula (vnà cum toto negotio principali) eadem sunt repetenda in clausula (quam & quas) quia eiusdem est naturæ, & effectus, de qua latissimè videndi sunt Achilles decis. 14. num. 1. de rescriptis & decis. 22. num. 2. Cæsar de Grass. decis. 10. de iudicis num. 2. & 3. Mohedanus decis. 162. Sarner. in regula cancel. de instr. resig. quest. 34. num. 4. Grassis decis. 1. à num. 1. cum seqq. de iudicis, & decis. 2. à num. 6. Veralli. decis. 12. 5. num. 2. p. 3. Staphileus de literis iustitiæ cap. 8. per totum. Peregrin. decis. 94. lib. 1. Achil. de Grass. decis. 8. de rescriptis. Gomez. in regul. de instr. resig. quest. 34. num. 4. Menoch. consil. 166. à num. 8. cum seqq. vol. 2. Mandos. in forma commissio appella §. vnà cum toto negotio vers. 2. quero. & idem Mandos. in commissio. 9. admissio. pro interesse. vers. quæ & quas. Papazon, ad decis. Rota 23. voluerunt sub num. 3. de rescriptis in nouiss. latè Marquessa. per ampliationes & fallentias in tract. de commissio. 1. p. c. 5. de commissione appel. in Romana Curia à nu. 39. cum sequent. fol. 48. & 2. p. c. 1. de commissio. sanatio. nullitat. à num. 40. & seqq. fol. 335. Ioan. Hieron. Campanil. diuers. iur. cano. rubr. 11. c. 13. à num. 206. fol. 349. Et idem etiam dicendum de clausula (cum omnibus suis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis) de quibus clausulis videndi sunt Mandos. super regul. Cancel. de subrog. quest. 14. num. 7. latissimè Marquessa. d. c. 5. à num. 54. cum seqq. & num. 64. Bellamera decis. 619. Cassador. decis. 9. num. 3. de causa poss. & propriet. Achilles, decis. 7. de attentat. Rota decisione 187. num. 6. & 7. p. 2. diuersorum. & de clausula (cum toto negotio principali) latè ipse Marquess.

d. 1. p. cap. 5. à num. 65. vbi plurimos citat.